

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa **T. H.**, bývajúceho v X.D., zastúpeného JUDr. P. M., advokátom v D., proti odporcovi **Ing. R. N.**, bývajúcemu v Ž., zastúpenému JUDr. J. G., advokátom v M., o **vrátenie daru**, vedenej na Okresnom súde Dolný Kubín pod sp. zn. 8 C 117/2000, o dovolaní odporcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 27. októbra 2009, sp. zn. 5 Co 220/2008, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline z 27. októbra 2009, sp. zn. 5 Co 220/2008 vo výrokoch o trovách konania **z r u š u j e** a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Dolný Kubín rozsudkom z 19. októbra 2004, č.k. 8 C 117/2000-183 návrh na vrátenie daru zamietol. Navrhovateľ zaviazal zaplatiť odporcovi trovy konania 8 203 Sk na účet právneho zástupcu odporcu JUDr. J. G. a na účet súdu trovy štátu vo výške 1 184 Sk, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Vykonaným dokazovaním mal preukázať, že darovacou zmluvou z 31. augusta 2005, ku ktorej bol vklad povolený pod č. V.V. s účinkami od X., navrhovateľ ako darca daroval odporcovi a Š. S., každému z nich zo svojho spoluvlastníckeho podielu k nehnuteľnostiam zapísaným na LV č. X., kat. územia P. ako parc. č. X. T. vo výmere X.X. m² a parc. č. X. vodné plochy vo výmere X. m², zapísaných na navrhovateľa pod B. v X.-ici z celku po X. z celku (X.-ici z tohto podielu). Konštatoval, že k zhoršeniu vzťahov medzi účastníkmi konania preukázateľne došlo najneskôr začiatkom roku 1998 a spočiatku súviseli s ekonomickými problémami družstva P., podnikajúceho okrem iných aj na nehnuteľnostiach, ktoré boli predmetom darovacej zmluvy a ktorého členmi boli účastníci. K ich zhoršeniu prispeli aj trestné činy, ktorých sa H. dopustili 26. marca 1998 voči poškodenej S., keď navyše brat navrhovateľa bol odsúdený za

trestný čin násilia proti skupine obyvateľov a proti jednotlivcovi, spáchaný práve vyhrážkami voči odporcovi skutkom zo 14. mája 1999. V odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na to, že zo strany odporcu voči navrhovateľovi nebolo preukázané akékoľvek hrubé porušenie dobrých mravov, nieto ešte také kvalifikované porušenie vzhľadom na intenzitu, aké predpokladá ustanovenie § 630 Občianskeho zákonníka. Z konaní odporcu, ktoré navrhovateľ označil za hrubé porušenie dobrých mravov odporcom, súd prvého stupňa za nemorálne považoval iba to, že tento žiadal od svedka P., aby mu išiel svedčiť, že navrhovateľ rozkráda ryby, za situácie, keď vykonaným dokazovaním nebolo preukázané, že by sa navrhovateľ mal takéhoto konania dopustiť. Preto dospel k záveru, že toto konanie samo osebe ani v spojení s prípadnými tvrdeniami odporcu iným bližšie neznámym osobám, že navrhovateľ nemal byť vlastníkom rôznych vecí a pozemkov na F., navyše posudzované v kontexte s konaním navrhovateľa a jeho blízkych príbuzných proti odporcovi, resp. jeho blízkej priateľke, vykazujúcich podstatne vyšší stupeň spoločensky nežiaduceho konania (výslovne protiprávne konanie charakteru trestných činov), keď nepochybne tu bolo vzájomné osočovanie sa zo zavinenia problémov družstva P., nenapĺňa v danej veci pojem hrubého porušenia dobrých mravov a podľa názoru súdu mohlo ísť iba o menej významné porušenie. Preto návrh ako nedôvodný zamietol. O trovách konania rozhodol podľa ustanovenia § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Žiline na odvolanie navrhovateľa rozsudkom zo 6. septembra 2005 sp. zn. 5 Co 33/2005 (v poradí prvým) zmenil rozsudok okresného súdu a určil, že odporca je povinný vydať navrhovateľovi X.-inu z nehnuteľností v kat. území P., zapísané na LV č. X. pod X. parc. č. X. – T. vo výmere X. m² a parc. č. X. – vodné plochy vo výmere X.X. m², pod X. na meno odporcu. Odporcu zaviazal zaplatiť navrhovateľovi trovy prvostupňového konania vo výške 7 912 Sk a trovy odvolacieho konania vo výške 7 110,60 Sk do troch dní na účet advokáta JUDr. P. M.. V odôvodnení svojho rozhodnutia konštatoval, že v preskúmvanej veci bola splnená dôkazná povinnosť (§ 120 ods. 1 O.s.p), a preto dôkazy vykonané súdom prvého stupňa nebolo potrebné doplňovať alebo opakovať. Nesprávny postup prvostupňového súdu spočíval v nesprávnom hodnotení dôkazov (§ 132 O.s.p.) a tomu zodpovedajúcom nesprávnom právnom posúdení. Odvolací súd zaujal diametrálne odlišný právny názor v posúdení charakteru porušenia dobrých mravov, keď porušenie dobrých mravov odporcu voči navrhovateľovi považoval za hrubé porušenie dobrých mravov takej intenzity, ktoré odôvodňovalo podať návrh na súd o vrátenie daru.

Najvyšší súd Slovenskej republiky na dovolanie odporcu rozsudkom z 31. januára 2007 sp. zn. 1 Cdo 202/2006 (v poradí prvým) rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu, že odvolací súd z dokazovania vykonaného súdom prvého stupňa vyvodil odlišné skutkové a na ich základe aj právne závery, ako súd prvého stupňa bez toho, aby vo veci vykonal akékoľvek dokazovanie (zopakovanie alebo doplnenie). V odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na to, že ak sa odvolací súd chcel odchyliť od skutkových zistení súdu prvého stupňa na základe bezprostredne pred ním vykonaných dôkazov, mal dokazovanie v zmysle § 213 ods. 2 O.s.p. sám v potrebnom rozsahu opakovať a zadovážiť si tak rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p. Len takýto postup považoval za súladný so zásadou priamosti a ústnosti občianskoprávneho konania.

Krajský súd v Žiline rozsudkom z 25. októbra 2007 sp. zn. 5 Co 47/2007 (v poradí druhým) po zopakovaní dokazovania zmenil rozsudok okresného súdu a určil, že odporca je povinný vydať navrhovateľovi X.-inu z nehnuteľností v kat. území P., zapísané na LV č. X. ako parc. č. CKN X. - vodné plochy vo výmere X. m² a parc. č. CKN X. - vodné plochy vo výmere X. m², v lehote 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Odporcu zaviazal zaplatiť navrhovateľovi trovy prvostupňového konania, odvolacieho a dovolacieho konania v sume 67 212,70 Sk do troch dní na účet advokáta JUDr. P. M.. V odôvodnení svojho rozhodnutia konštatoval, že darovacou zmluvou z 31. augusta 1995, ktorej vklad bol povolený pod č. V. s účinkami od X., navrhovateľ ako darca daroval odporcovi a Š. S. každému z nich zo svojho spoluvlastníckeho podielu k nehnuteľnostiam zapísaných na LV č. X. kat. územie P. ako parcela č. X. - trvalý trávnatý porast vo výmere X. m² a parcela č. X. - „vodné plochy“ vo výmere X. m² zapísaných na navrhovateľa pod X.. v polovici, po X.-ine z celku. Tento dar navrhovateľ poskytol odporcovi z dôvodu, že navrhovateľ podnikal v chove rýb a odporca mal v tejto oblasti odborné znalosti. Na rozdiel od prvostupňového súdu odvolací súd po vyhodnotení dokazovania v súlade s ustanovením § 132 O.s.p. považoval nabádanie M. P. odporcom, aby išiel svedčiť, že navrhovateľ sa mal dopúšťať krádeže rýb, za skutok takej intenzity, ktorý napĺňa ustanovenie § 630 Občianskeho zákonníka. To, že by sa mal navrhovateľ dopúšťať krádeže rýb, sa ničím nepreukázalo. Aj ďalšie konanie odporcu, ktoré mal odvolací súd preukázané z pripojeného spisového materiálu č. O., ktorým síce bolo trestné stíhanie pre trestný čin krádeže voči obvinenému odporcovi zastavené, no bolo to len z dôvodu, že výška spôsobenej škody, ktorá mala vzniknúť navrhovateľovi, nenaplnila skutkovú podstatu trestného činu, považoval

odvolací súd za hrubé porušenie dobrých mravov. Navyše, keď konania, ktorých sa dopustil odporca, by bolo možné kvalifikovať ako priestupok, ale vzhľadom na dobu od spáchania skutku, tento už nebolo možné postúpiť v zmysle § 171 ods. 1 Trestného poriadku na prejednanie príslušným orgánom, preto orgán činný v trestnom konaní odkázal navrhovateľa ako poškodeného s právom na náhradu škody na občiansko-právne konanie. Z uvedených dôvodov aj toto konanie odporcu posúdil odvolací súd ako hrubé porušenie dobrých mravov voči darcovi, skutkovo naplňujúce ustanovenie § 630 Občianskeho zákonníka. Preto podľa § 220 ods. 1 O.s.p. napadnutý rozsudok zmenil a návrhu v plnom rozsahu vyhovel. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky na dovolanie odporcu rozsudkom z 30. júna 2008 sp. zn. 5 Cdo 72/2008 (v poradí druhým) rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Uviedol, že pokiaľ odvolací súd hodnotil v odôvodnení svojho písomného vyhotovenia rozhodnutia výpovede „svedkov“, ktorých však sám ako svedkov nevypočul a rozhodnutie súdu prvého stupňa aj na základe týchto dôkazov zmenil a návrhu vyhovel, zaťažil konanie tzv. inou vadou konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. K námietke dovolateľa, že zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) uviedol, že napadnutý rozsudok nebolo možné v dovolacom konaní podrobiť prieskumu z hľadiska správnosti zaujatých právnych záverov, lebo skutkové zistenia odvolacieho súdu vyplývajúce zo spisu nedávajú (vzhľadom na spomenutú tzv. inú vadu konania) pre toto posúdenie dostatočný podklad. Napriek tejto skutočnosti považoval za potrebné uviesť, že podľa ustanovenia § 630 Občianskeho zákonníka darca sa môže domáhať vrátenia daru, ak sa obdarovaný správa k nemu alebo členom jeho rodiny tak, že tým hrubo porušuje dobré mravy. Vyslovil záver, že pri posudzovaní, či určité konkrétne správanie sa obdarovaného možno považovať za hrubé porušenie dobrých mravov, treba vychádzať z princípu vzájomnosti. To znamená, že treba brať do úvahy a hodnotiť aj správanie sa darcu, zistiť, či tento sám sa nespráva voči obdarovanému v rozpore s dobrými mravmi a či práve jeho správanie sa nie je príčinou nevhodného správania sa obdarovaného voči nemu alebo členom jeho rodiny. Uviedol, že pri posudzovaní konkrétneho správania sa treba vychádzať z toho, či ide o porušenie dosahujúce značnú intenzitu alebo ide o porušovanie sústavné, ktoré svojím trvaním, priebehom, váhou a pôsobením nadobudlo povahu hrubého porušenia. Toto negatívne správanie sa musí prejavovať objektívne, nepostačuje iba subjektívny pocit a úsudok darcu. Vyslovil, že odvolací súd v zmysle týchto zásad vec neposudzoval, keď bral do úvahy len výroky odporcu

bez toho, aby prihliadol na správanie sa navrhovateľa voči nemu. Považoval nabádanie M. P. odporcom, aby išiel svedčiť, že navrhovateľ sa mal dopúšťať krádeže rýb, za skutok takej intenzity, ktorý napĺňa ustanovenie § 630 Občianskeho zákonníka bez toho, aby v zmysle uvedených zásad vyhodnotil stupeň intenzity takéhoto správania sa odporcu v nadväznosti na okolnosti daného prípadu. V odôvodnení svojho rozhodnutia ani bližšie neodôvodnil, prečo považoval takéto správanie sa odporcu za hrubé porušenie dobrých mravov. V tejto súvislosti ďalej uviedol, že odôvodnenie rozhodnutia súdu prvého stupňa, ktorý takéto konanie považoval len za najviac nemorálne, vo väčšej miere zodpovedá uvedených zásadám hodnotenia splnenia zákonných podmienok na vrátenie daru v zmysle ustanovenia § 630 Občianskeho zákonníka. Aj ďalšie konanie odporcu, ktoré mal odvolací súd preukázané z pripojeného spisového materiálu č. O., ktorým bolo trestné stíhanie pre trestný čin krádeže voči obvinenému odporcovi zastavené, nie je možné bez ďalšieho považovať za hrubé porušenie dobrých mravov. Poukázal na skutočnosť, že samotné odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu je v tejto časti z dôvodu nedostatku odôvodnenia nepreskúmateľné. Najvyšší súd Slovenskej republiky poukázal aj na to, že otázka, či boli chovaním obdarovaného hrubo porušené dobré mravy, je predovšetkým otázkou skutkovou. Pre správne zodpovedanie predmetnej otázky je preto nevyhnuté, aby v každom jednotlivom prípade bolo hrubé chovanie obdarovaného nielen darcom tvrdené, ale tiež preukázané. Takéto preukázanie skutku nevyplýva z rozhodnutia policajného orgánu (spisového materiálu č. O.), ktorým bolo trestné stíhanie pre trestný čin krádeže, ktorého sa mal dopustiť obvinený odporca, zastavené.

Krajský súd v Žiline rozsudkom z 27. októbra 2009 sp. zn. 5 Co 220/2008 (v poradí tretím) rozsudok súdu prvého stupňa z 19. októbra 2004 č.k. 8 C 117/2000-183 v časti výroku vo veci samej, v ktorej súd žalobný návrh zamietol, potvrdil; v časti o náhrade trov prvostupňového konania zmenil tak, že odporcovi náhradu trov prvostupňového konania nepriznal. Zároveň nepriznal odporcovi náhradu trov odvolacieho konania, vrátane dovolacieho konania. Vychádzajúc z právneho názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny potvrdil podľa ustanovenia § 219 O.s.p., keďže súd prvého stupňa po vyhodnotení vykonaných dôkazov dospel k záveru, ktorý je v súlade s právnym názorom dovolacieho súdu. Konštatoval, že v konaní nebolo preukázané, že by sa odporca ako obdarovaný voči navrhovateľovi ako darcovi dopustil tak závažného a hrubého porušenia dobrých mravov, aby bolo možné úspešné uplatnenie práva darcu podľa ustanovenia § 630 Občianskeho zákonníka. S odvolaním sa na názor dovolacieho súdu o tom,

že dobré mravy hoci sú zákonným pojmom, nie sú zákonom definované, a preto posúdenie konkrétneho obsahu pojmu dobré mravy patrí vždy od prípadu k prípadu sudcovi a vzhľadom na okolnosti prípadu, že predsa len došlo zo strany obdarovaného voči darcovi k určitému porušeniu dobrých mravov a to správaním sa, na ktoré odvolací súd už predtým poukázal, rozhodol aj o trovách konania. Dospel k záveru, že z dôvodov hodných osobitného zreteľa a vzhľadom aj k tomu, že otázka intenzity a závažnosti porušenia dobrých mravov bola na úvahe súdu, nepriznal podľa ustanovenia § 150 O.s.p. odporcovi náhradu trov prvostupňového konania a v tejto časti rozsudok okresného súdu podľa § 220 O.s.p. zmenil a na základe toho istého právneho názoru nepriznal odporcovi ani náhradu trov odvolacieho konania vrátane trov dovolacieho konania.

Proti tomuto rozsudku vo výroku o trovách konania podal dovolanie odporca, ktorý ho navrhol zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na nové konanie a rozhodnutie. Dovolanie odôvodnil ustanovením § 237 písm. f/ O.s.p. Odňatie možnosti konať pred súdom spočívalo podľa názoru dovolateľa v tom, že odvolací súd porušil ustanovenie § 213 ods. 2 O.s.p. Uviedol, že pri rozhodovaní o trovách konania odvolací súd inak právne posúdil vec ako súd prvého stupňa, ktorý rozhodoval podľa ustanovenia § 142 ods. 1 O.s.p. a priznal dovolateľovi ako úspešnému účastníkovi uplatnené trovy konania. Odvolací súd o trovách konania rozhodol s poukazom na ustanovenie § 150 O.s.p a náhradu trov konania mu nepriznal. Tým, že odvolací súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania nevyzval účastníkov, aby sa k možnému použitiu tohto zákonného ustanovenia vyjadrili, porušil zákon a odňal mu možnosť konať pred súdom.

Navrhovateľ navrhol, aby dovolací súd dovolanie odmietol z dôvodu, že ohľadom trov konania dovolanie nie je prípustné.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.) skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa.

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom. Dovolaním je napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu o trovách konania, ktoré rozhodnutie má charakter uznesenia.

Dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu je prípustné, ak a/ odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa, b/ odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdneho dvoru Európskych spoločností (viď § 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p.) na zaujatie stanoviska; dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p. (§ 239 ods. 1 O.s.p.). Dovolanie je tiež prípustné proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky (viď § 239 ods. 2 O.s.p.).

Ustanovenia odsekov 1 a 2 neplatia, ak ide o uznesenie o príslušnosti, predbežnom opatrení, poriadkovej pokute, o znalečnom, tlmočnom, o odmietnutí návrhu na zabezpečenie predmetu dôkazu vo veciach týkajúcich sa práva duševného vlastníctva a o trovách konania, ako aj o tých uzneseniach vo veciach upravených Zákomom o rodine, v ktorých sa vo veci samej rozhoduje uznesením (§ 239 ods. 3 O.s.p.).

Dovoláním napadnuté uznesenie je rozhodnutím súdu o náhrade trov konania (§ 239 ods. 3 O.s.p.), a preto procesnú prípustnosť tohto dovolania nemožno vyvodiť z § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z väd procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., neobmedzil sa odvolací súd len na prípustnosť dovolania podľa § 239 O.s.p., ale zaoberal sa i otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, o prípad nedostatku návrhu na začatie konania vo veciach, ktoré možno začať len na návrh, o prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, či o prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo súdom nesprávne obsadeným). Ak je konanie postihnuté procesnou vadou takejto povahy, možno dovoláním napadnúť aj rozhodnutia vo veciach, v ktorých je inak dovolanie z hľadiska § 239 O.s.p. vylúčené.

So zreteľom na odporcom tvrdený dôvod prípustnosti dovolania sa Najvyšší súd Slovenskej republiky osobitne zamerlal na otázku opodstatnenosti tvrdenia, že v prejednávanej veci mu bola odňatá možnosť konať pred ním (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Predmetnému dôvodu dovolania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. sú vlastné tri pojmové znaky: 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. O taký prípad v prejednávanej veci nejde z dôvodu, že nedošlo k porušeniu ustanovenia § 213 ods. 2 O.s.p., ktoré porušenie dovolateľ považoval za vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Podľa § 213 ods. 2 O.s.p. (platného a účinného v čase rozhodovania odvolacieho súdu), ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

Dôvodová správa k zákonu č. 384/2008 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov k ustanoveniu § 213 ods. 2 O.s.p. uvádza, že navrhovaným ustanovením sa má v praxi zabrániť vydávaniu prekvapivých rozhodnutí. Bližšie zároveň odkazuje na výklad ustanovenia § 100 ods. 1 O.s.p. v zmysle ktorého, počas konania môže súd účastníkov uviesť, ako sa na základe doteraz tvrdených a preukazovaných skutočností javí právne posúdenie veci.

Občiansky súdny poriadok stojí na zásade predvídateľnosti rozhodnutí súdu. Predvídateľne je také rozhodnutie, ktorému prechádza predvídateľný postup pri konaní a rozhodovaní. Zákon ustanovuje, že účastníci by nemali byť zaskočení možným iným právnym posúdením veci súdom bez toho, aby im bolo umožnené tvrdiť skutočnosti významné z hľadiska sudcovho právneho názoru a navrhnúť k ich preukázaniu dôkazy. Sudcov iný právny názor, než je názor účastníkov konania môže súd účastníkom v priebehu konania oznámiť. Účelom oboznámenia účastníkov konania s tzv. predbežným právnym posúdením veci je zameranie dokazovania na sporné skutočnosti tak, aby sa vyslovený predbežný názor sudcu potvrdil alebo vyvrátil. To znamená, že inštitút tzv. predbežného právneho posúdenia veci sa uplatní iba v prípade rozhodovania o veci samej, t.j. o samotnom žalobnom návrhu, nie o návrhu o trovách konania. Je tomu tak z dôvodu, že rozhodnutie vo veci samej je výsledkom dokazovania a jeho hodnotenia súdom a rozhodovanie o trovách konania je ovládané zásadami, a to zásadou úspechu vo veci (§ 142, § 143, § 145 a § 146 ods. 2, § 148 a § 150 O.s.p.) a zásadou zodpovednosti za zavinenie alebo náhodou (§ 147 O.s.p). Výnimku z týchto dvoch zásad predstavuje ustanovenie § 150 O.s.p.

Z uvedeného vyplýva, že námietka dovolateľa o výskyte vady konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. nie je dôvodná. Najvyšší súd Slovenskej republiky však napriek tomu dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti je potrebné zrušiť.

Z ustanovenia § 150 O.s.p. vyplýva, že ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať. Výnimočnosť použitia tohto ustanovenia, ako aj to, v čom súd videl, že išlo o prípad hodný osobitného zreteľa, musí súd náležite odôvodniť.

Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho procesu, čo jednoznačne vyplýva z ustálenej judikatúry ESĽP. Judikatúra tohto súdu nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A, s. 12, § 29; Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-B; Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

Rovnako sa Ústavný súd Slovenskej republiky vyjadril k povinnosti súdov riadne odôvodniť svoje rozhodnutie aj v náleze III. ÚS 119/03-30. Ústavný súd už vyslovil, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t.j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03).

Aplikácia ustanovenia § 150 O.s.p. pri rozhodovaní o náhrade trov konania prichádza do úvahy v prípadoch, keď sú naplnené všetky predpoklady na priznanie náhrady trov konania, avšak súd dôjde k záveru, že sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, pre ktoré náhradu trov celkom alebo sčasti neprizná. Musí však ísť o celkom výnimočný prípad, ktorý musí byť v rozhodnutí aj náležite odôvodnený. Výnimočnosť môže spočívať tak v okolnostiach danej veci, ako aj v okolnostiach na strane účastníkov konania. Pri posudzovaní okolností hodných osobitného zreteľa treba prihliadať na osobné, majetkové, zárobkové a iné pomery všetkých účastníkov konania, a tiež na okolnosti, ktoré viedli účastníkov k uplatneniu práva na súde a ich postoj v konaní. Nepriznanie náhrady trov konania musí zodpovedať zvláštnym okolnostiam konkrétneho prípadu a jedným z rozhodujúcich hľadísk je aj to, aby sa takéto rozhodnutie nejavilo ako neprimeraná tvrdosť voči účastníkovi a aby neodporovalo dobrým mravom.

Ustanovenie § 150 O.s.p. nie je možné považovať za predpis, ktorý by zakladal jeho voľnú možnosť aplikácie (v zmysle svojvôle), ale ide o ustanovenie, podľa ktorého je súd povinný skúmať, či v prejednávanej veci neexistujú zvláštne okolnosti hodné osobitného zreteľa, ku ktorým je potrebné pri stanovení povinnosti nahradiť trovy konania výnimočne prihliadnúť. Ustanovenie § 150 O.s.p. preto nie je možné vykladať tak, že je naň možné prihliadnúť kedykoľvek bez zreteľa na základné zásady rozhodovania o trovách konania.

V sporovom konaní (ako je tomu nepochybne v danom prípade konania o vrátenie daru) sa povinnosť nahradiť trovy konania spravuje predovšetkým zásadou úspechu vo veci. Len výnimočne nemusí súd úspešnému účastníkovi priznať náhradu trov konania. Môže tak urobiť podľa ustanovenia § 150 O.s.p., podľa ktorého ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať. Zo slovného znenia uvedeného zákonného ustanovenia vyplýva, že ide o ustanovenie výnimočné, ktoré má súdu umožniť, aby pri rozhodovaní o náhrade trov konania mohol prihliadnúť k zvláštnostiam

jednotlivých konkrétnych prípadov a má slúžiť k odstráneniu neprimeranej tvrdosti. Úvaha súdu, že ide o výnimočný prípad a či sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa, musí vychádzať z posúdenia všetkých okolností konkrétnej veci. Ustanovenie § 150 O.s.p. preto nemožno vykladať tak, že možno kedykoľvek bez ohľadu na základné zásady rozhodovania o náhrade trov konania nepriznať náhradu trov úspešnému účastníkovi konania; vždy musí ísť o celkom výnimočný prípad, ktorý musí byť v rozhodnutí aj náležite odôvodnený. Pri skúmaní existencie podmienok hodných osobitného zreteľa je potrebné prihliadať v prvom rade k majetkovým, sociálnym, osobným a ďalším pomerom všetkých účastníkov konania a je potrebné vziať do úvahy nielen pomery toho, kto by mal trovy konania zaplatiť, ale je nutné zohľadniť aj dopad takéhoto rozhodnutia najmä na majetkové pomery oprávneného účastníka. Významnými z hľadiska aplikácie § 150 O.s.p. sú tiež okolnosti, ktoré viedli k uplatneniu nároku (práva) na súde, postoj účastníkov v priebehu konania a pod.

Dovolací súd zistil, že odvolací súd takto právne vec neposúdil a z hľadiska aplikácie ustanovenia § 150 O.s.p. ani neodôvodnil s poukazom na celý komplex okolností relevantných pre rozhodovanie o náhrade trov konania podľa uvedeného zákonného ustanovenia. Aby súd tento komplex mohol zodpovedne posúdiť, musí nevyhnutne najskôr poznať všetky doň patriace okolnosti, pretože len na tomto základe môže potom so znalosťou veci niektorým z nich priznať prioritu pred ostatnými. Odvolací súd výnimočnosť prípadu z hľadiska aplikácie ustanovenia § 150 O.s.p. vzhliadal len v okolnostiach danej veci, ktoré ustálil v predmete konania (konanie o vrátenie daru). Jeho záver o dôvodnosti použitia ustanovenia § 150 O.s.p. vzhľadom na predmet konania, ako už bolo ozrejmene vyššie, nie je vecne správny. Bližšie sa nezaoberal ani okolnosťami, významnými z hľadiska rozhodovania podľa § 150 O.s.p., ktorými sú najmä osobné, majetkové sociálne pomery účastníkov konania. Tieto okolnosti neboli zo strany odvolacieho súdu vôbec odôvodnené, teda nebolo konkretizované, v čom ide o výnimočný prípad a aké boli dané dôvody hodné osobitného zreteľa z hľadiska § 150 O.s.p.

Nepreskúmateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu je vadou konania, ktorou sa odníma účastníkovi možnosť riadne konať pred súdom. Existencia tejto vady zakladá dôvodnosť podaného dovolania a jej dôsledkom je zrušenie rozhodnutia vydaného v konaní ňom postihnutom. Vada konania v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. nespočíva v skutočnosti, ako tvrdí dovolateľ, a to že odvolací súd mu neumožnil vyjadriť sa k možnému

inému použitiu ustanovenia v zmysle ustanovenia § 213 ods. 2 O.s.p, ale v nedostatku odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu o náhrade trov konania.

Dovolací súd preto napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v časti napadnutej dovolaním zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243 b ods. 1 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znovu aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 9. júna 2010

JUDr. Vladimír Magura, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Adriána Borovská